

Οι Πανθρακικοί Αγώνες της Κομοτηνής στο Μεσοπόλεμο

Γιαννακόπουλος Ανέστης

Ειδικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της μελέτης αυτής είναι η συλλογή και επεξεργασία στοιχείων σχετικά με τους Πανθρακικούς αγώνες της Κομοτηνής στον μεσοπόλεμο και η σύνδεση των αγώνων με πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες. Ως πηγές χρησιμοποιήθηκαν αρχεία και καταστατικά Συλλόγων, αρχειακό υλικό από το ΣΕΓΑΣ, άρθρα αθλητικών και πολιτικών εφημερίδων και περιοδικών. Με τη σημαντική αριθμητική αύξηση που παρατηρήθηκε, όταν πρόσφυγες από τη Μ. Ασία εγκαταστάθηκαν στην περιοχή (1922), ο κλασικός αθλητισμός κατέλαβε σημαντική θέση στην αθλητική ζωή της ακριτικής περιφέρειας της Θράκης. Οι Πανθρακικοί αγώνες άρχισαν να τελούνται το 1923 με πρωτεργάτη τον φίλαθλο Γενικό Διοικητή Θράκης κ. Δάσιο. Σκοπός των αγώνων ήταν η συγκέντρωση και η μύηση των θεατών και κυρίως της νεολαίας στον αθλητισμό. Στα πρώτα χρόνια τέλεσης των Πανθρακικών αγώνων βλέπουμε αγωνίσματα τοπικού χαρακτήρα, με ιδιαίτερους κανονισμούς, όπως η θρακική σκυταλοδρομία (1500μ., 800μ., 400μ., 200μ., 100μ.). Η αθλητική δράση των συλλόγων της περιοχής, από την ίδρυση των Πανθρακικών αγώνων στον μεσοπόλεμο, ήταν αναμφίβολα αξιοπρόσεκτη για τα επαρχιακά δεδομένα. Οι μεγάλες επιδόσεις των αθλητών και η κατάκτηση πρωταθλημάτων δείχνει την αγάπη των κατοίκων για τον αθλητισμό, οι οποίοι χρησιμοποιώντας ως εφαλτήριο τους αγώνες αυτούς ανέπτυξαν αξιόλογη αθλητική δράση σε πανελλήνιο και διεθνές επίπεδο. Επίσης η τέλεση των αγώνων εξυπηρέτούσε έναν εθνικό σκοπό, τόνωση ηθικού λαού και στρατού, και σύσφιξη σχέσεων μεταξύ πόλεων που ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα μετά το 1920.

Λέξεις κλειδιά: Πανθρακικοί αγώνες, διοργανώσεις, Κομοτηνή

Εισαγωγή

Οι ιστορικοί ερευνητές μέχρι και πριν από κάποιες δεκαετίες σπανίως εστίαζαν την προσοχή τους στον αθλητισμό. Θεωρούσαν τα σπορ ως στοιχεία ανούσια στα πλαίσια μιας ολοκληρωμένης κοινωνικής και πολιτισμικής δομής, με αποτέλεσμα την αποσιώπηση αυτής της παραμέτρου. Επιπρόσθετα, τα μέχρι πριν μερικές δεκαετίες έργα με ιστοριογραφικό ενδιαφέρον για τα σπορ και τον αθλητισμό διαποτίζονταν συχνά από τη συγκινησιακή συμμετοχή του θεατή, του οπαδού ή του

Διεύθυνση αλληλογραφίας:

Γιαννακόπουλος Ανέστης
Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης
Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού
Πανεπιστημιούπολη, 69100 Κομοτηνή
agianna@phyed.duth.gr

E-mail:

αθλητικογράφου και δεν ακολουθούσαν πιστά τους κανόνες της επιστημονικής ιστορικής έρευνας.¹ Σήμερα όμως τα πράγματα έχουν σαφώς διαφοροποιηθεί. Ο αθλητισμός αποτελεί πλέον έναν κοινωνικό θεσμό με μαζικό και διεθνή χαρακτήρα. Επισκιάζει με την αίγλη του κάθε άλλη κοινωνική εκδήλωση και δίνει ιδιαίτερο χρώμα στην καθημερινή κουλτούρα. Αυτό και μόνο οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ενασχόληση με την ιστορία του αθλητισμού αποτελεί για τον ερευνητή μια πολλαπλή πρόκληση. Αρχικά η μελέτη της αθλητικής ιστορίας μας δίνει λεπτομέρειες για την καθημερινότητα απλών ανθρώπων του παρελθόντος. Τα σπορ δεν αξιολογούνται πια ως μια ασήμαντη δραστηριότητα του ελεύθερου χρόνου με μοναδικό σκοπό την ευχαρίστηση, δεν χαρακτηρίζονται ως μια δραστηριότητα αντίθετη με την πνευματική δημιουργία, αλλά πολλές φορές συμπλέουσα. Αξιοσημείωτη είναι η ίδρυση και η δράση των Πανθρακικών Αγώνων που καθιερώθηκαν από το 1923 και μετά.

Η μελέτη της τοπικής αθλητικής ιστορίας αναδεικνύει επίσης τους ανθρώπους που, πάντα από το παρασκήνιο, ως παράγοντες ή προπονητές, προσέφεραν εθελοντικά χρόνο, χρήμα και ψυχή για τη στήριξη του αθλητισμού.² Είναι σημαντικό και ιδιαίτερα συγκινητικό να γνωρίζει κανείς στην εποχή της εμπορευματοποίησης του αθλητισμού και την κυριαρχία των μεγάλων συμφερόντων, ανθρώπους που μάχονται για την επιβίωση του ερασιτεχνικού αθλητισμού, από όποιο μετερίζι και αν του επέτρεπαν οι δυνατότητες του προπονητή ή του παράγοντα.

Ακόμα, αναδεικνύει τους ανθρώπους της βιοπάλης που καταφέρνουν χάρη στις σωματικές τους ικανότητες και το ψυχικό τους σθένος να κερδίζουν αθλητικές νίκες και να παρουσιάζονται ως ήρωες της γειτονιάς και τα καμάρια της πόλης τους. Αναμφίβολα η ιστορία συνήθως προβάλλει τη ζωή και το έργο των προυχόντων, των αξιωματούχων, ενώ αντίθετα η τοπική αθλητική ιστορία τις περισσότερες φορές τους ανθρώπους του μόχθου. Εξάλλου, ο αθλητισμός έχει τη μαγική δύναμη να ζητά απ' όλους να στηθούν στην ίδια γραμμή, πλούσιοι και φτωχοί, αναδεικνύοντας νικητή αυτόν που φθάνει πρώτος στο τέρμα στηριζόμενος μόνο στις σωματικές του ικανότητες και στην ψυχική του δύναμη.

Επιπλέον, πρόσφυγες που φθάνουν στην Κομοτηνή από τη γύρω περιοχή, ενσωματώνονται σε συλλόγους για να ικανοποιήσουν βαθύτερες ανάγκες, να ξεπεράσουν τη δυστυχία τους, τη φτώχεια, την απόγνωσή τους, ζώντας μέσα σε ένα εντελώς καινούργιο τόπο. Το αθλητικό σωματείο δεν είναι μόνο ο τόπος σωματικής άσκησης για τα μέλη του, αλλά και χωνευτήρι ανθρώπων κάθε καταγωγής και κοινωνικής τάξης όπου σμιλεύεται η κοινωνικοποίησή τους. Το σωματείο γενικότερα από την πρώτη στιγμή της εμφάνισής του συμβάλλει στη δημιουργία κοινωνικής ταυτότητας και εντείνει την αίσθηση του «ανήκειν» σε μια κοινωνική τάξη.³ Ο αθλητικός σύλλογος εκτός των άλλων, σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα, αποτελεί ευκαιρία για κοινωνική επαφή των μελών του, καθώς περιλαμβάνει συνάντηση στις συνελεύσεις και συμμετοχή σε κοινωνικές δραστηριότητες, όπως είναι οι εκδρομές.

Γεωγραφική θέση της Θράκης στις αρχές του 20ου αιώνα

Με τους Βαλκανικούς Πολέμους του 1912-1913 η Δυτική Θράκη προσαρτήθηκε στη Βουλγαρία, ενώ η Ανατολική, συμπεριλαμβανομένης και της Αδριανούπολης, παρέμεινε στην Οθωμανική

¹Χριστίνα Κουλούρη, *Αθλητισμός και όψεις αστικής κοινωνικότητας- Γυμναστική και Αθλητικά Σωματεία 1870 -1922*, Αθήνα 1997, σ. 13.

²Θεόδωρος Αυγερινός, *Κοινωνιολογία του Αθλητισμού*, Αθήνα 2004, σ. 36.

³Χριστίνα Κουλούρη, *Αρχαία και Ιστορία της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων*. Διεθνής Ολυμπιακή Ακαδημία, Αθήνα 2002, σ. 56.

Αυτοκρατορία.⁴ Η Συνθήκη του Νεϊγύ (27 Νοεμβρίου 1919) απέδωσε το μεγαλύτερο μέρος της Δυτικής Θράκης στην Ελλάδα, ενώ με τη Συνθήκη των Σεβρών και η Ανατολική Θράκη περιήλθε στην Ελλάδα. Όμως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ο ελληνικός στρατός αναγκάστηκε να εκκενώσει την Ανατολική Θράκη και να υποχωρήσει πέραν του Έβρου.⁵ Η συγκεκριμένη κατάσταση παγιώθηκε με την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης που οριστικοποίησε τα σημερινά ελληνοτουρκικά σύνορα.⁶

Εθνοπολιτισμική ταυτότητα της Κομοτηνής στις αρχές του 20^{ου} αιώνα

Η Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 υπήρξε η τελευταία φάση της Μικρασιατικής εκστρατείας που άρχισε με την αποβίβαση του ελληνικού στρατού στη Σμύρνη στη 15 Μαΐου 1919 με σκοπό την απελευθέρωση αλύτρωτων περιοχών στις οποίες κατοικούσαν, στο μεγαλύτερο ποσοστό τους, Έλληνες και την ένωση τους με την Ελλάδα. Την περίοδο αυτή, 1.500.000 Έλληνες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα πάτρια εδάφη τους και να μεταβούν ως πρόσφυγες στην Ελλάδα⁷ όπου ενίσχυσαν εθνολογικά περιοχές με μικρό ποσοστό ελληνικού πληθυσμού.⁸ Σημαντική υπήρξε η συνεισφορά τους στον πολιτισμό αφού πολλοί από αυτούς ήταν λογοτέχνες, μουσικοί και ζωγράφοι, οι οποίοι πλούτισαν με το έργο τους τον πνευματικό ελληνικό χώρο.⁹

Κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής περιόδου, το διάστημα 1362 - 1912 ζούσαν στην πόλη της Κομοτηνής χριστιανοί και μουσουλμάνοι.¹⁰ Μετά την ενσωμάτωση της πόλης στο Ελληνικό κράτος ακολούθησε η φυγή πολλών εξαρχικών Χριστιανών¹¹ στη Βουλγαρία, ενώ η πόλη υποδέχθηκε και κάποιους πρόσφυγες από την Ανατολική Θράκη και τη Μικρά Ασία, λόγω της ανταλλαγής που συμφωνήθηκε με τη συνθήκη της Λωζάνης.¹² Με την ίδια συνθήκη εγκαταστάθηκαν στην περιοχή πολλοί Έλληνες πρόσφυγες, οι οποίοι προέρχονταν από την Ανατολική Θράκη, την Ανατολική Ρωμυλία και τη Μικρά Ασία (Ιωνία, Βιθυνία, Καππαδοκία, Πόντος και άλλες μικρασιατικές περιοχές). Ο μουσουλμανικός πληθυσμός εξαιρέθηκε από την ανταλλαγή πληθυσμών με την Τουρκία στη συνθήκη της Λωζάνης το 1923.¹³

⁴Εκθεσις της Πολεμικής Ιστορίας των Ελλήνων, Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ), έκδοση 1970, σ. 59.

⁵Δημήτρης Λιθοξόου, *Μειονοτικά ζητήματα και εθνική συνείδηση στην Ελλάδα*, εκδ. Λεβιάθαν, Αθήνα 1991, σ. 81.

⁶Διδώ Σωτηρίου, *Η Μικρασιατική Καταστροφή και η στρατηγική του ιμπεριαλισμού στην Ανατολική Μεσόγειο*, εκδ. ΚΕΔΡΟΣ, Αθήνα 1975, σ. 35.

⁷Ελένη Γεωργίου, *Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας*, εκδ. Σαββάλα, Αθήνα 1999, σ. 195.

⁸Χρήστος Χατζηιωσήφ, *Το προσφυγικό σοκ, οι σταθερές και οι μεταβολές της ελληνικής οικονομίας στον Μεσοπόλεμο*, εκδ. ΒΙΒΛΙΟΡΑΜΑ, Αθήνα 2009, σ. 295.

⁹Φωτεινή Βώρου, *Μικρασιατικός Πόλεμος, Θέμα Νεότερης και σύγχρονης Ιστορίας*, ΟΕΔΒ, Αθήνα 1992, σ. 399.

¹⁰Huseyinoglu Ali. «The Development of Minority Education at the South-easternmost Corner of the EU: The Case of Muslim Turks in Western Thrace, Greece» University of Sussex. 2012, pp. 121–122.

¹¹Η Βουλγαρική «εξαρχία» συστήθηκε ως αυτόνομη Ορθόδοξη Εκκλησία με «σουλτανικό φερμάνι», κατά παράβαση των χριστιανικών διατάξεων και χωρίς τη σύμφωνη γνώμη του Οικουμενικού Πατριαρχείου, στη 12 Μαρτίου 1870, έχοντας ως έδρα την Κωνσταντινούπολη. Το «φερμάνι» αυτό αναγνώριζε ουσιαστικά την κατάσταση που είχε διαμορφωθεί στην περιοχή της μετέπειτα Βουλγαρίας μετά τη βαθμιαία αφύπνιση του βουλγαρικού εθνικισμού που είχε αρχίσει να εμφανίζεται περί το 1840 και την εκδίωξη αργότερα των Ελλήνων κληρικών από την περιοχή μετά την επάνδρωσή της «εξαρχίας» με Βούλγαρους ιεράρχες.

¹²Κωνσταντίνος Ζαφείρης, «Η Θράκη κατά την απογραφή του 1928: μέγεθος και δομή του πληθυσμού». *amaked-thrak.pde.sch.gr*. Κομοτηνή: Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, σ. 13.

¹³Άρθρο 2 της Σύμβασης περί Ανταλλαγής των Ελληνικών και Τουρκικών Πληθυσμών, η οποία υπεγράφη στη Λωζάνη στις 30 Ιανουαρίου 1923.

«Άρθρον 2.

Δεν θα περιληφθώσιν εις την εν τω πρώτω άρθρω προβλεπομένην ανταλλαγήν:

Σημαντικό στοιχείο αποτελεί το γεγονός πως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή βρήκαν καταφύγιο στην περιοχή της Θράκης και αρκετοί μουσουλμάνοι αντικεμαλιστές ως πολιτικοί πρόσφυγες, καθώς και Αρμένιοι πρόσφυγες με αποτέλεσμα στην απογραφή του 1928 η αρμενική κοινότητα (το «Αρμενιό»)¹⁴ να αριθμεί σε όλο τον Δήμο Κομοτηνής 779 άτομα.¹⁵ Λίγο πριν υπογραφεί η συνθήκη της Λωζάνης ενώ είχαν ήδη ξεκινήσει οι ανταλλαγές πληθυσμών που προέβλεπε, έγινε επίσημη ελληνική στατιστική στις 7 Ιουνίου 1923 οπότε καταγράφηκαν 30.989 κάτοικοι από τους οποίους οι 15.810 ήταν Έλληνες (εκ των οποίων 6.115 Έλληνες παλαιοί κάτοικοι και 9.695 Έλληνες πρόσφυγες), οι 12.843 μουσουλμάνοι, οι 1.183 Αρμένιοι και οι 1.112 Εβραίοι.¹⁶

Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν η συλλογή και επεξεργασία στοιχείων σχετικά με τους Πανθρακικούς Αγώνες που διοργανώθηκαν στην Κομοτηνή κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, εστιάζοντας όχι μόνο στα αθλητικά γεγονότα, αλλά και στις βαθύτερες επιδιώξεις των διοργανωτών τους. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η διερεύνηση του τρόπου με τον οποίο οι αγώνες αυτοί συνδέονταν με τις πολιτικές και κοινωνικές συνθήκες της εποχής, αντανακλώντας τους στόχους της ελληνικής πολιτείας, τις επιδιώξεις των τοπικών φορέων, αλλά και τη δυναμική των εθνοτικών και πολιτισμικών σχέσεων στη Θράκη. Μέσα από την ανάλυση αρχειακών τεκμηρίων, εφημερίδων και άλλων ιστορικών πηγών, η μελέτη επιχειρεί να αναδείξει το ευρύτερο πλαίσιο μέσα στο οποίο πραγματοποιήθηκαν οι αγώνες, εξετάζοντας την πολιτική τους διάσταση, τη συμβολή τους στη διαμόρφωση της τοπικής και εθνικής ταυτότητας, καθώς και τον ρόλο τους ως μέσο προώθησης ιδεολογικών και κοινωνικών μηνυμάτων της εποχής.

Πηγές μελέτης

Η διαπραγμάτευση ενός ιστορικού θέματος, η διενέργεια μιας ιστορικής έρευνας απαιτεί τεκμήρια που θα αναδείξουν την πληρότητα και την επιτυχία του έργου.¹⁷ Ως πηγές χρησιμοποιήθηκαν εκθέσεις του Συνδέσμου Ελληνικών Γυμναστικών και Αθλητικών Σωματείων (Σ.Ε.Γ.Α.Σ.) ΔΕΛΤΙΟΝ ΣΕΓΑΣ και άρθρα των περιοδικών *ΝΙΚΗ* (1909-1910 & 1922-1928) και *Αθλητική Επιθεώρηση* (1923-1927). Επίσης στηρίχτηκε σε αρχεία εφημερίδων: *Χρόνος* (1964-2025), *ΚΗΡΥΞ* (1926-1939) *Το Φως* (1914-1959), *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος* (1927-1939) και *Αθλητισμός* (1927-1936).

α) οι Έλληνες κάτοικοι της Κωνσταντινουπόλεως·

β) οι Μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης.

Θέλουσι θεωρηθή ως Έλληνες κάτοικοι της Κωνσταντινουπόλεως, πάντες οι Έλληνες οι εγκατεστημένοι ήδη προς της 30ης Οκτωβρίου 1918, εν τη περιφέρεια της Νομαρχίας Κωνσταντινουπόλεως, ως αυτή καθορίζεται δια του νόμου του 1912.

Θέλουσι θεωρηθή ως μουσουλμάνοι κάτοικοι της Δυτικής Θράκης, πάντες οι Μουσουλμάνοι οι εγκατεστημένοι εν τη περιοχή ανατολικώς της μεθορίου γραμμής της καθορισθείσης τω 1913 δια της Συνθήκης του Βουκουρεστίου».

¹⁴Το «Αρμενιό» είναι η περιοχή δυτικά του σημερινού Δημαρχείου Κομοτηνής και ανατολικά του Ξενοδοχείου «Ξενία».

Η σημερινή οδός Δημήτρη Μπλέτσα (όπου βρίσκεται το Δημαρχείο Κομοτηνής και η Αρμένικη εκκλησία) μέχρι τις αρχές του αιώνα ονομαζόταν «Αρμένικη Οδός», η οποία στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «Κωνσταντινουπόλεως» και αργότερα σε «Βασιλέως Γεωργίου». Η συνοικία Αρμενιό αναπτύχθηκε αρκετά μετά το 1992 και σε αυτή ζούσαν, εκτός από Αρμένιους, και Ελληνορθόδοξοι Χριστιανοί (στη συνοικία όμως δεν υπήρχαν Εβραίοι και Μουσουλμάνοι).

¹⁵Κωνσταντίνος Ζατζόπουλος, *Οι Αρμένιοι της Κομοτηνής. Κομοτηνή: Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Όμιλος Αρμενίων Κομοτηνής*, Κομοτηνή 2009, σ. 117–121. ISBN 978-960-86488-4-5.

¹⁶Πέτρος Γεωργαντζής, *Προξενικά αρχεία Θράκης*, Δήμος Ξάνθης, Ξάνθη 1998, σ. 79-83.

¹⁷Ιωάννης Καραγιαννόπουλος, *Εισαγωγή στην τεχνική της επιστημονικής ιστορικής εργασίας*, Εκδόσεις Βανιάς, Θεσ/νίκη 1993, σ. 30.

Ίδρυση Πανθρακικών αγώνων στίβου (πόλεις) και συμμετοχές

Οι Πανθρακικοί αγώνες αποτελούσαν προπολεμικά μια από τις σημαντικότερες αθλητικές εκδηλώσεις για τη Βόρεια Ελλάδα γεγονός που προκύπτει από τη συμμετοχή σε αυτούς ομάδων με αθλητές υψηλού επιπέδου λόγω επιδόσεων, από τη Θεσσαλονίκη. Πρωτεργάτης και ιδρυτής των Πανθρακικών αγώνων ήταν ο φίλαθλος Γενικός Διοικητής Θράκης κ. Δάσιος. Ανέλαβε πρωτοβουλίες που ανέδειξαν την αγάπη του για τον αθλητισμό και την κοινωνική ευημερία οραματιζόμενος και με σκοπό τη δημιουργία γυμναστηρίου στην Κομοτηνή. Στα μέσα Ιουλίου του 1923 έγινε πραγματικότητα το πρώτο αθλητικό ραντεβού (Α΄ Πανθρακικοί) που διοργανώθηκαν στην Κομοτηνή.

Σε αυτούς τους αγώνες συμμετείχαν, πέρα από αθλητές επίσημων συλλόγων της Θράκης (Κομοτηνής, Αλεξανδρούπολης, Σουφλίου κ.ά.), και αθλητές – στρατιώτες που υπηρετούσαν τη θητεία τους σε μονάδες των στρατιωτικών σχηματισμών της Θράκης. Η συμμετοχή στρατιωτών στους Πανθρακικούς αγώνες σε μια περίοδο που η Ελλάδα επιδίωκε να εδραιώσει την κυριαρχία της στη Θράκη μετά τη Συνθήκη της Λωζάνης (1923), ενίσχυε την ελληνική παρουσία στην περιοχή και λειτουργούσε ως επίδειξη ισχύος και σταθερότητας. Οι στρατιώτες δεν ήταν μόνο μια στρατιωτική δύναμη, αλλά και μέρος της κοινωνίας. Η συμμετοχή τους σε αθλητικές εκδηλώσεις βοηθούσε στη σύσφιξη των σχέσεων με τον τοπικό πληθυσμό αλλά θεωρούνταν λόγω εκπαίδευσης ιδανικοί αθλητές λόγω της πειθαρχίας και της φυσικής τους κατάστασης που τους οδηγούσε σε πολύ καλές επιδόσεις ανεβάζοντας το επίπεδο του ανταγωνισμού. Σκοπός των αγώνων ήταν η συγκέντρωση και η μύηση των τοπικών φιλάθλων και κυρίως της νεολαίας στον αθλητισμό.¹⁸ Επίσης όπως προκύπτει από απαντητικό τηλεγράφημα στο Δήμαρχο Ξάνθης από τον Γενικό Διοικητή Θράκης Σ. Δάσιο: «... τόνωση αίσθημα και πίστιν επί μέλλον πατρίδος».¹⁹ Ήταν μια ευκαιρία για διέξοδο και ψυχαγωγία, ένα μέσο τόνωσης του καταρρακωμένου εθνικού φρονήματος μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, ένας τρόπος για τη συγκρότηση εθνικής ταυτότητας, ακόμα ως μια προσπάθεια αφομοίωσης των προσφυγικών πληθυσμών και την πολιτισμική ομογενοποίηση του ελληνορθόδοξου πληθυσμού.²⁰ Οι αγώνες πέρα από τον εθνικό σκοπό που είχαν,²¹ συνετέλεσαν και στη σύσφιξη σχέσεων μεταξύ των πόλεων «νέων χωρών».²²

Οι Πανθρακικοί αγώνες διεξήχθησαν στην Κομοτηνή πέντε φορές (1923, 1925, 1928, 1936, 1953), στην Ξάνθη τέσσερις φορές (1924, 1926, 1929, 1932), στην Καβάλα τέσσερις φορές (1931, 1935, 1952, 1959), στη Δράμα τρεις φορές (1927, 1933, 1938) και στην Αλεξανδρούπολη τρεις φορές (1930, 1954, 1957).

¹⁸ Παύλος Μανιτάκης, *100 χρόνια Νεοελληνικού Αθλητισμού 1830-1930*, Αθήνα 1962, σ. 412.

¹⁹ Ευάγγελος Αλμπανίδης, «Οι Πανθρακικοί αγώνες μέσα από τον καθρέφτη του τύπου: Οι πρώτες δύο διοργανώσεις (1923-1924)», στο: Νικόλαος Τσιγγίλης, Διαμαντής Μαστρογιαννάκης, *Αθλητισμός και Μέσα Επικοινωνίας: Ρητορική, Ταυτότητες και Αναπαραστάσεις*, εκδ. ΖΥΓΟΣ, Θεσ/νίκη 2020, σ. 31.

²⁰ Αλμπανίδης: *Οι Πανθρακικοί*, σ. 27-28.

²¹ Μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-13), η Ελλάδα διπλασίασε την έκτασή της με την προσάρτηση νέων εδαφών, γνωστών ως «Νέες Χώρες». Αυτές περιλάμβαναν: Μακεδονία (Θεσ/νίκη, Καστοριά, Φλώρινα), Ήπειρο (Ιωάννινα, Άρτα, Πρέβεζα), Νησιά του Αιγαίου (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ικαρία), Δυτική Θράκη (προσωρινά, καθώς το 1919-1920 αποδόθηκε στην Ελλάδα με τη Συνθήκη των Σεβρών και αργότερα προσαρτήθηκε οριστικά).

²² Γιάννης Μηλιός, *Ο ελληνικός κοινωνικός σχηματισμός. Από τον επεκτατισμό στην καπιταλιστική ανάπτυξη*, εκδ. Εξάντας, Αθήνα 1988, σ. 68.

Αγωνίσματα των Πανθρακικών αγώνων

Στους Πανθρακικούς αγώνες δεν τελούνταν ακριβώς τα ίδια αγωνίσματα σε κάθε διοργάνωση. Οι αγώνες προσαρμόζονταν στις συνθήκες της εποχής, τις διαθέσιμες υποδομές και τη συμμετοχή των αθλητών. Ωστόσο, υπήρχε ένας βασικός κορμός αγωνισμάτων που επαναλαμβανόταν. Η ποικιλία των αγωνισμάτων επηρεαζόταν και από τη συμμετοχή των αθλητών, καθώς τόσο πολιτικά όσο και στρατιωτικά πρόσωπα επιδίωκαν να προσαρμόσουν το πρόγραμμα ώστε να εξυπηρετεί τις κοινωνικές και εθνικές επιδιώξεις της εποχής.

Από τα πρώτα χρόνια τέλεσης των Πανθρακικών αγώνων βλέπουμε αγωνίσματα: 100 μ., 200 μ., 400 μ., 800 μ., 1500 μ., 110 μ. εμπ., 400 μ. εμπ., 5000 μ., 10000 μ., άλμα σε μήκος, σε ύψος, τριπλούν, επι κοντώ, δισκοβολία, σφαιροβολία, ακοντισμός, ελληνική δισκοβολία,²³ σκυταλοδρομία 4x100 μ., 4x200 μ., βαλκανική σκυταλοδρομία (800 μ., 400 μ., 200 μ., 100 μ.). Επίσης συναντώνται αγωνίσματα ιδιαίτερου χαρακτήρα και κανονισμών, με ιδιαίτερους κανονισμούς, όπως η θρακική σκυταλοδρομία (1500μ., 800μ., 400μ., 200μ., 100μ.), η λιθοβολία²⁴ (βάρος λίθου = 7,250 kgr).

Γενικά στοιχεία για το Κλασικό Αθλητισμό στην Κομοτηνή

Ο κλασικός αθλητισμός στην Κομοτηνή άρχισε σταδιακά να κάνει τα πρώτα του οργανωμένα βήματα την δεκαετία του 1920. Το 1923 ιδρύθηκε ο πρώτος σύλλογος με έδρα την Κομοτηνή²⁵ και με την επωνυμία «Μουσικογυμναστικός Σύλλογος Ροδόπη».²⁶ Έτσι, άρχισε να δημιουργείται μια

²³Στην ελληνική δισκοβολία, η ρίψη εκτελείται με το ένα χέρι, από ορθογώνια τετράπλευρη και επικλινή βαλβίδα. Η χαμηλότερη πλευρά της βαλβίδας τοποθετείται προς την διεύθυνση της βολής. Το σχήμα της βαλβίδας ήταν ένα ορθογώνιο παραλληλόγραμμο με μήκος 80 εκατ. και πλάτος 70 εκατ.. Η βαλβίδα διαιρούνταν κατά μήκος σε δύο ίσα μέρη με ένα ξύλινο πήχη που έχει πλάτος 3 εκατ. και χρώμα λευκό. Για να θεωρηθεί έγκυρο το ριζύμιο του δίσκου, δεν έπρεπε τα πόδια του αθλητή να αγγίζουν τη διαχωριστική γραμμή της βαλβίδας ούτε και τις πλευρές της. Ακόμη δεν έπρεπε ν' αναπηδήσει ή να μετατοπίσει τα πόδια του. Μόνο το πίσω πόδι μπορούσε να στρέψει επί τόπου. Στην ελληνική δισκοβολία ο αθλητής με το άλμα που έκανε μπορούσε να βγει έξω από τη βαλβίδα, αλλά έπρεπε ν' ακουμπήσει πρώτα το πόδι που βρίσκεται μπροστά, αλλιώς θεωρούνταν αντικανονική και ακυρώνονταν.

Θωμάς Γιαννάκης, *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, Αθήνα 1997, σ. 752-753.

²⁴Αυτές οι ελλειπτικές πέτρες, που χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1930, εκτίθενται στη Βιβλιοθήκη του Τμήματος Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού στην Κομοτηνή και δωρίθηκαν από το Εθνικό Στάδιο του Διδυμοτείχου. Το σχήμα τους είναι επιμήκης κυλινδρικό με τα άκρα τους να καταλήγουν σε ημισφαιρικό σχήμα. Κάποιες πέτρες ζυγίζουν 6,4 κιλά και έχουν περίμετρο 40 εκ., ενώ άλλη ζυγίζει 5 κιλά και έχει περίμετρο 35 εκ. Η ρίψη πέτρας πραγματοποιούνταν αποκλειστικά από άνδρες και εφήβους και συνδυάζε τρέξιμο και ρίψη. Μετά από μια γρήγορη εκκίνηση, ο αθλητής πετούσε την πέτρα προς τα εμπρός λίγο πριν το όριο ρίψης, συνεχίζοντας την πορεία του με φόρα μέχρι να σταματήσει. Ιστορικοί, λαογράφοι και εθνογράφοι, χρησιμοποιώντας τα δημοτικά τραγούδια ως πηγή, έχουν βρει συχνές αναφορές σε αγώνες με σπαθί, πάλη, άλμα και ρίψη πέτρας στην Ελλάδα στις αρχές του δέκατου ένατου αιώνα. Όλες αυτές οι παραδοσιακές δραστηριότητες θεωρούνταν τόσο στρατιωτικές όσο και αθλητικές και ως μέσα ενίσχυσης της ανδρείας, της γενναιότητας και της δύναμης. Η ρίψη πέτρας («λιθοβολία») ήταν ευρέως γνωστή ως παραδοσιακό αγώνισμα και περιλαμβανόταν σε πληθώρα θρησκευτικών πανηγυριών. Evangelos Albanidis, *Stones for the Greek Throwing Game "Lithobolia"*, in: Daphne Bolz & Michael Kruger (Eds), *A History of Sport in Europe in 100 Objects*, Arete Verlag, Hildesheim 2023, 13-17, p. 14.

²⁵Το Δ.Σ. του Συλλόγου ήταν 9μελές. Τουλάχιστο μέλη του Συλλόγου ήταν 20, ασχέτου φύλου, όσοι-ες είχαν συμπληρώσει το 21ο έτος της ηλικίας τους. Τμήματα του Συλλόγου ήταν: στίβου, αθλοπαιδιών, ποδοσφαιρικό και κολύμβησης. Το πρώτο Δ.Σ. του συλλόγου αποτελούνταν από τους: Κασσιμάτη Σ. ως πρόεδρο, Λιάπη Ι. & Ρογδιανός Γ. ως αντιπρόεδροι, Πολυζώης Κ. ως γενικός γραμματέας, Κούνουπας Ε. ως ταμίας και τέσσερις ακόμα ως μέλη. Ο σύλλογος Ροδόπη, λειτούργησε ως αυτόνομος σύλλογος μέχρι το 1936. Στη συνέχεια ενώθηκε με τον Άτλα και τον Ηρακλή Κομοτηνής όπου δημιουργήθηκε ο νέος σύλλογος Α.Ε. Κομοτηνής.

²⁶Νικόλαος Χριστοδούλου, *Ο Γυμναστικός Σύλλογος Θεσ/νικης «Ο Ηρακλής»*, Θεσ/νικη 1927, σ. 114.

οργανωμένη μορφή διαχείρισης ατομικών και ομαδικών αθλημάτων όπως το ποδόσφαιρο το οποίο αποτέλεσε ένα από τα αθλήματα στα οποία δινόταν ιδιαίτερη σημασία.²⁷

Η σταδιακή αύξηση της ενασχόλησης του πληθυσμού της Κομοτηνής με τον αθλητισμό αποδεικνύεται από τη δημιουργία όλο και περισσότερων αθλητικών συλλόγων στους οποίους οι αθλητές και τα μέλη πρόσφεραν συνδρομές προκειμένου να απολαμβάνουν τα οφέλη της ενασχόλησης με τον αθλητισμό, όπως αυτά αναφέρονταν σχεδόν στο σύνολο των καταστατικών των συλλόγων. Αξίζει να σημειωθεί ότι στοιχεία κλασικού αθλητισμού εμφανίζονταν και ενισχύονταν και στις γύρω περιοχές της πόλης της Κομοτηνής.

Ο κλασικός αθλητισμός με το πέρασμα των χρόνων προσέλκυε όλο και περισσότερες πληθυσμιακές ομάδες. Σταδιακά, μέλη των συλλόγων έγιναν μουσουλμάνοι και εβραίοι οι οποίοι σημείωσαν εξαιρετικές επιδόσεις. Αθλητές της Αν. Μακεδονίας και Θράκης που πέτυχαν πανελλήνια ρεκόρ και διακρίθηκαν ως μέλη εθνικών ομάδων: α) Πολιουδάκης Λάζαρος του Συλλόγου Ροδόπη στα 400μ. με πανελλήνιο ρεκόρ (52.9'') στους Δ' Πανθρακικούς αγώνες 1926,²⁸ β) Αχμέτ Καρά Αλή του Συλλόγου Ορφείας Ξάνθης στα 100μ. με πανελλήνιο ρεκόρ (11.00'') στους Ζ' Πανθρακικούς αγώνες 1929,²⁹ γ) Ελευθεριάδης Χρήστος, του Συλλόγου ΑΕ Κομοτηνής στο άλμα τριπλούν με πανελλήνιο ρεκόρ (14,68μ.) στους ΙΓ' Πανθρακικούς αγώνες 1936,³⁰ Πασσού Λέων, του Συλλόγου ΑΟ Καβάλας στα 800μ. με πανελλήνιο ρεκόρ (1.58'') και πρώτος νικητής στα 800μ. στους Βαλκανικούς αγώνες στίβου του 1932 (Αθήνα) και πρώτος στη σκυταλοδρομία 4x100 μ. στους Βαλκανικούς αγώνες στίβου του 1932 (Αθήνα), το 1933 (Αθήνα) και το 1934 (Ζάγκρεμπ),³¹ και Χατζηγηρηγορίου Δημήτριος, του Συλλόγου Α.Ο. Καβάλας πρώτος στα 400μ. στους Πανθρακικούς το 1930 και πρώτος στα 400μ., 110μ. εμπ., 200μ. και 400μ. εμπ., στους Πανθρακικούς το 1931. Ως μέλος της εθνικής Ελλάδος στίβου, ήταν πρώτος στα 400 μ. εμπ. και στη σκυταλοδρομία 4x400μ., στους Βαλκανικούς αγώνες στίβου το 1932 (Αθήνα).³² Επίσης, η διοργάνωση αγώνων μεγάλης σημασίας όπως οι Πανθρακικοί αγώνες, συγκέντρωνε το ενδιαφέρον τόσο των θεατών όσο και των αθλητών, ενώ όλο και περισσότεροι αθλητές δήλωναν συμμετοχή στους αθλητικούς συλλόγους της Κομοτηνής. Το εν λόγω αυξημένο ενδιαφέρον απαιτούσε και τη διατήρηση, αλλά και την κατασκευή κατάλληλων χώρων, όπως το στάδιο της Κομοτηνής, με την οικονομική ενίσχυση κρατικών φορέων.

Ο τύπος της εποχής καταδεικνύει επίσης την αυξανόμενη ενασχόληση με τον αθλητισμό, με άρθρα να καταλαμβάνουν όλο και περισσότερο χώρο στις εφημερίδες και με φωτογραφίες να εμφανίζονταν ως πρωτοσέλιδα σε ένα ικανοποιητικό αριθμό αθλητικών εφημερίδων και περιοδικών της τοπικής κοινωνίας.³³

Οι Πανθρακικοί αγώνες

Οι Πανθρακικοί αγώνες αποτέλεσαν μια σημαντική ένδειξη δραστηριοποίησης του αθλητικού τομέα και συγκεκριμένα του κλασικού αθλητισμού τόσο στην Ξάνθη όσο και στην Κομοτηνή. Αποτελούσαν αντιπροσωπευτικό παράδειγμα του αθλητικού πνεύματος όλης της Βόρειας Ελλάδας. Στην Κομοτηνή, το αμέσως προηγούμενο διάστημα, πριν την τέλεση των πρώτων Πανθρακικών

²⁷Άγνωστος, Εφ. *Το Φως*, αρ. 4760 (30.6.1925), σ. 2.

²⁸Άγνωστος, «Πανθρακικοί αγώνες», Εφ. *Το Φως*, αρ. 5146 (3.7.1926), σ. 4.

²⁹Άγνωστος, «Αρχίζουν οι Πανθρακικοί», Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 2434 (3.7.1929), σ. 5.

³⁰Άγνωστος, «Από τους Πανθρακικούς Αγώνες», Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4848 (10.10.1936), σ. 6.

³¹Άγνωστος, «Αποτελέσματα αγώνων», Περιοδικό *ΣΕΓΑΣ*, τεύχος 10, (Σεπτέμβριος 1934), σ. 2.

³²Άγνωστος, «Αποτελέσματα αγώνων», Περιοδικό *ΣΕΓΑΣ*, τεύχος 44/148, (Ιανουάριος – Φεβρουάριος 1971), σ. 15.

³³Άγνωστος, Εφ. *Χρόνος*, αρ. 1601 (29.12.1969), σ. 2.

αγώνων, είχαν προκηρυχθεί τοπικοί αγώνες από τη Γενική Διοίκηση Θράκης με αντικείμενο και σκοπό την ίδρυση Γυμναστηρίου Κομοτηνής.³⁴ Οι Πανθρακικοί αγώνες έγιναν στην πόλη της Κομοτηνής το 1923 για πρώτη φορά, ακολούθησαν κι άλλες πρωτεύουσες των νομών της Θράκης και αργότερα τελούνταν σε διάφορες πόλεις της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης με τη συμμετοχή πολλών σωματείων και αθλητών. Οι αγώνες έγιναν τέσσερις φορές στην Κομοτηνή την περίοδο του μεσοπολέμου (Πίνακας 1).

Πίνακας 1. Πανθρακικοί αγώνες που έγιναν την περίοδο του μεσοπολέμου στην Κομοτηνή (έτος διεξαγωγής, πόλεις που συμμετείχαν - Σωματεία, αριθμός αθλητών).³⁵

Πανθρακικοί αγώνες	Έτος	Πόλεις που συμμετείχαν - ομάδες	Αριθμός Σωματείων	Αριθμός αθλητών
1 ^{οι}	1923	Θεσσαλονίκη (Ηρακλής, ΑΡΗΣ), Ξάνθη (Ορφείας), Κομοτηνή (Ροδόπη), Αλεξανδρούπολη (Γυμναστικός Σύλλογος Αλεξανδρούπολης), Σουφλί (Γυμναστικός Σύλλογος Σουφλίου)	6	70
3 ^{οι}	1925	Ξάνθη (Ορφείας), Κομοτηνή (Ροδόπη), Αλεξανδρούπολη (Ερμής), Σουφλί (Γυμναστικός Σύλλογος Σουφλίου).	4	125
6 ^{οι}	1928	Θεσσαλονίκη (Ηρακλής, ΑΕΚ, ΠΑΟΚ, ΑΡΗΣ), Καβάλα (Φίλιπποι, Αισχύλος), Δράμα (Δόξα), Σέρρες (Αναγέννηση), Ξάνθη (Ορφείας), Κομοτηνή (Ροδόπη), Αλεξ/πολη (Ερμής)	11	200
14 ^{οι}	1936	Θεσσαλονίκη (Ηρακλής, ΠΑΟΚ, ΒΑΟ), Καβάλα (Φίλιπποι), Δράμα (Δόξα), Ξάνθη (Ορφείας), Κομοτηνή (ΑΕΚ, Ροδόπη, Άτλας), Αλεξανδρούπολη (Εθνικός, Ερμής), Διδυμότειχο (Αθλητική Ένωση Διδ/χου), Σέρρες (Ηρακλής, Ορφείας)	13	114

Οι Α΄ Πανθρακικοί Αγώνες

Αρχές Ιουλίου 1923, η Γενική Διοίκηση Θράκης ενημέρωσε τα σωματεία των νομών της Θράκης ώστε να δηλώσουν συμμετοχή στους επικείμενους Πανθρακικούς αγώνες, ζητώντας μάλιστα επίσημη δήλωση των αθλητών με τα ονόματά τους όπως επίσης και των συνοδών των ομάδων.³⁶ Δύο μήνες πριν την διοργάνωση των Πανθρακικών Αγώνων ο Γενικός Διοικητής Θράκης κ. Δάσιος προκήρυξε τοπικούς αγώνες στην Κομοτηνή με σκοπό την προετοιμασία του στίβου του νεοανεγειρόμενου Γυμναστηρίου της Κομοτηνής. Πραγματοποιήθηκε επίσης έρανος για την οικονομική στήριξη της διοργάνωσης και την αθλοθέτηση επάθλων.³⁷

Η συμμετοχή συλλόγων, σωματείων και μεραρχιών (στρατευμένοι πρωταθλητές) ήταν πολύ μεγάλη με παρουσίες από την Θεσσαλονίκη, την Αθήνα, τον Πειραιά, τον Βόλο και την

³⁴ Αλμπανίδης: *Οι Πανθρακικοί*, σ. 30.

³⁵ Έκθεση Πανθρακικών Αγώνων, Βιβλιοθήκη ΤΕΦΑΑ του ΔΠΘ.

³⁶ Άγνωστος, «Προετοιμασία Αγώνων», Εφ. *Το Φως*, αρ.1542 (3.7.1923), σ. 2.

³⁷ Αλμπανίδης: *Οι Πανθρακικοί*, σ. 33-34.

Κωνσταντινούπολη. Η μεγάλη συμμετοχή είχε ως αποτέλεσμα να καθιερωθούν αυτοί οι αγώνες και να επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο σε άλλη πόλη της Θράκης.³⁸

Την ελλανόδικο επιτροπή με πρόεδρο τον κ. Δάσιο αποτελούσαν επίσης ο στρατηγός Κωνσταντίνος Μανέτας, οι μέραρχοι Γεώργιος Σκανδάλης και Ιωάννης Καλογεράς, ο νομάρχης Δράμας Ανδρεαδάκης ο αντισυνταγματάρχης Παλαιολόγου και οι γραμματείς Παπαμαύρου και Λαγουμιτζάκης. Βλέπουμε στην επιτροπή αρκετά πρόσωπα που προέρχονται από τις τάξεις του Στρατού αφού οι ίδιοι πρωτοστάτησαν και βοήθησαν στην αναστύλωση του σταδίου της Κομοτηνής και πραγματοποίησης των πρώτων Πανθρακικών Αγώνων αλλά και λόγω της συμμετοχής πολλών στρατιωτών - αθλητών υψηλού επιπέδου βάσει των επιδόσεών τους, που υπηρετούσαν σε στρατιωτικές μονάδες της περιοχής. Στην επιτυχία των αγώνων σημαντική ήταν η συμβολή του τμηματάρχη Δημοτικής Εκπαίδευσης Λαγουμιντζάκη και του Επιθεωρητή Γυμναστικής Π. Ορεσιτρόφου.³⁹

Στις 11 Ιουλίου 1923, κατέφθασαν στον σιδηροδρομικό σταθμό της Κομοτηνής αθλητές και παράγοντες των ομάδων που συμμετείχαν στους αγώνες. Στον σταθμό τους υποδέχτηκε επιτροπή υπό τους κ.κ. Κασιμάτη και Μπαγιώτα, οι οποίοι τους έδιναν οδηγίες περί της διαμονής και διατροφής τους και με άμαξες τους οδηγούσαν στα ορισμένα καταλύματα, στην πόλη.

Για τη συμμετοχή στους αγώνες, οι οποίοι διήρκεσαν τέσσερις μέρες, προσήλθαν 46 αθλητές, κυρίως στρατευμένοι, ενώ συνολικά συμμετείχαν έξι σύλλογοι και συγκεκριμένα ο Ηρακλής, ο Άρης Θεσσαλονίκης, ο Ορφέας Ξάνθης, η Ροδόπη Κομοτηνής, ο Γυμναστικός Σύλλογος Αλεξανδρούπολης και ο αντίστοιχος του Σουφλίου.⁴⁰

Οι προκριματικοί ξεκίνησαν στις 12 Ιουλίου στο γυμναστήριο Κομοτηνής ενώ μετά τις πεντέμισι το απόγευμα και κατόπιν της άφιξης του σωματάρχη Στρατηγού Μανέτα και του Γενικού Διοικητή της Θράκης κ. Δάσιου άρχισαν οι τελικοί αγώνες. Οι αγώνες περιλάμβαναν δοξολογία (Εικόνα 1) και παρέλαση των αθλητών.

Εικόνα 1. Δοξολογία των Α΄ Πανθρακικών αγώνων. Έκθεση Πανθρακικών Αγώνων, Βιβλιοθήκη ΤΕΦΑΑ του ΔΠΘ.

³⁸Χρήστος Χριστόπουλος, «Α΄ Πανθρακικοί Αγώνες 1923» στο : 3 Αθλητική Επιθεώρηση, (1923), 5-7, σ. 7.

³⁹Άγνωστος, *Περιοδικό ΝΙΚΗ*, τεύχ. 9 (Σεπτέμβριος 1923), σ. 162.

⁴⁰Άγνωστος, *Περιοδικό Αθλητική Επιθεώρηση*, τεύχ. 3 (1923), σ. 5.

Στο στάδιο της Κομοτηνής έγιναν από αγώνες αθλητών εφήβων έως και αγώνες πετοσφαίρισης, ενώ έγιναν και ποδοσφαιρικοί αγώνες. Κατά τη διάρκεια διενέργειας των αγώνων έλαβαν χώρα είκοσι αγωνίσματα όπως αγώνες δρόμου 100 μέτρων, 400 μ., 1500 μ., 192μ., 10 χιλιομέτρων, 800 μ., ελληνική δισκοβολία, άλμα εις μήκος με φόρα, λιθοβολία, πάλη όλων των κατηγοριών βάρους, ελεύθερος ακοντισμός, άλμα εις μήκος άνευ φόρας, άλμα εις τριπλούν, ύψος με φόρα, άλμα επί κοντώ και σφαιροβολία (Εικόνα 2).

Ο νικητής του Άκοντίου Εύστ. Ζηργάνος

Εικόνα 2. Αγώνισμα του ακοντισμού των Α΄ Πανθρακικών αγώνων. Έκθεση Πανθρακικών Αγώνων, Βιβλιοθήκη Τ.Ε.Φ.Α.Α. του Δ.Π.Θ.

Επιπροσθέτως, διεξήχθησαν και ομαδικά αγωνίσματα όπως αγώνες ποδοσφαίρου πολιτικών, στρατιωτικών ομάδων και ομάδων εφήβων, βόλεϊ, σκυταλοδρομία καθώς και ατομικά αγωνίσματα εφήβων. Αξίζει να σημειωθεί ότι την πρώτη θέση στους ποδοσφαιρικούς αγώνες εφήβων έλαβε η «Ροδόπη» Κομοτηνής. Στους αγώνες αυτούς ο Σύλλογος Θεσσαλονίκης Ηρακλής ήταν ο σύλλογος με τις περισσότερες νίκες, καθώς κατέκτησε εννέα πρώτες θέσεις, οχτώ δεύτερες και δύο τρίτες.⁴¹

Μεγάλες επιδόσεις δεν σημειώθηκαν, διότι πολλοί γνωστοί αθλητές ήταν στρατευμένοι και πλημμελώς προπονημένοι. Επίσης, άλλοι αναλώθηκαν συμμετέχοντας σε πολλά αγωνίσματα, όπως ο Απόστολος Νικολαΐδης⁴² που αναδείχθηκε πολυνίκης αθλητής των αγώνων αλλά μετείχε στον στίβο, στο βόλεϊ, στο ποδόσφαιρο και ως αθλητής αλλά και ως διαιτητής (5 πρώτες νίκες, 3 ατομικές, 2 με τις ομάδες βόλεϊ και ποδοσφαίρου). Πολυνίκης σύλλογος αναδείχθηκε ο Ηρακλής Θεσσαλονίκης.⁴³ Στους νικητές των αγώνων προσφέρθηκαν βαρύτιμα έπαθλα, προϊόντα εράνων

⁴¹Νικόλαος Χριστοδούλου, *Γυμναστικός σύλλογος Θεσσαλονίκης ο Ηρακλής*, Θεσ/νικη 1927, σ. 86.

⁴²Ο Απόστολος Νικολαΐδης (19/4/1896 – 15/10/1980) υπήρξε διακεκριμένος Έλληνας πολυαθλητής και σημαίων αθλητικός παράγοντας. Γεννημένος στη Φιλιπούπολη (σημερινό Πλόβντιβ, Βουλγαρία), μεγάλωσε στην Κωνσταντινούπολη, όπου φοίτησε στη Ροβέρτειο Σχολή. Το 1914 εγκαταστάθηκε στην Ελλάδα, όπου αγωνίστηκε με τον Άρη Θεσσαλονίκης στον στίβο, ενώ με τον Παναθηναϊκό συμμετείχε σε διάφορα αθλήματα. Συμμετείχε στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1920 στην Αμβέρσα ως ποδοσφαιριστής και δεκαθλητής.

⁴³Άγνωστος, *Περιοδικό Αθλητική Επιθεώρηση*, (Αύγουστος 1923), σ. 5-7.

στην τοπική κοινωνία. Οι Α΄ Πανθρακικοί αγώνες έδωσαν μια μεγάλη και ισχυρή ώθηση προς την ενασχόληση με τον κλασικό αθλητισμό σε όλες τις πόλεις της Θράκης.⁴⁴

Όσον αφορά το όραμα της πραγματοποίησης των Πανθρακικών αγώνων χαρακτηριστική είναι η απάντηση του εμπνευστή και δημιουργού κ. Δάσιου σε ευχαριστήριο τηλεγράφημα της διοίκησης του «Ορφέας» Ξάνθης μετά το πέρας των αγώνων της Κομοτηνής (1923), που αναφερόταν στον στόχο και τις προοπτικές της δημιουργίας των Πανθρακικών αγώνων: «... Είμαι συγκινημένος για τα όμορφα λόγια των ευχαριστιών σας. Οι αγνές μου προσπάθειες μέσω της Γενικής Διοίκησης είχαν ως στόχο την τόνωση, το αίσθημα και την πίστη στην πατρίδα».⁴⁵

Οι Γ΄ Πανθρακικοί Αγώνες

Οι Γ΄ Πανθρακικοί Αγώνες πραγματοποιήθηκαν στα τέλη Ιουνίου του 1925 στην πόλη της Κομοτηνής με διοργανωτή τον σύλλογο Ροδόπη Κομοτηνής. Ορίστηκε 15μελής οργανωτική επιτροπή, που αποτελούνταν από ανώτερους αξιωματικούς και υπαλλήλους, οι οποίοι εργάστηκαν για την επιτυχία των αγώνων αναλαμβάνοντας την ανέγερση εξέδρας 1.000 ατόμων και την επισκευή του γυμναστηρίου. Πρόεδρος της Επιτροπής ήταν ο κ. Κασιμάτης. Ως πρόεδρος του συλλόγου Ροδόπη Κομοτηνής διέθεσε όλο το αποθεματικό του ταμείου, 17.000 δραχμές, στους αγώνες.⁴⁶

Συμμετείχαν 145 αθλητές, εκτός από την διοργανώτρια ομάδα, οι ομάδες: Ορφέας Ξάνθης (35 αθλητές), Ερμής Αλεξ/πολης (17 αθλητές), Κεραυνός Σουφλίου (3 αθλητές) και ομάδα του Δ΄ Σώματος Στρατού (65 αθλητές).⁴⁷ Το πρόγραμμα των αγώνων περιελάμβανε 18 αγωνίσματα ανδρών και 9 αγωνίσματα εφήβων.⁴⁸

Την πρώτη μέρα, μετά την παρέλαση των αθλητών με την μουσική μπάντα του Δ΄ Σώματος Στρατού⁴⁹ να παιανίζει, οι αθλητές παρατάχθηκαν μπροστά από τους επισήμους. Εκεί προσφώνησε ο φίλαθλος μέραρχος κ. Εξαρχάκης ο οποίος κήρυξε και την έναρξη των αγώνων. Την πρώτη μέρα των αγώνων καταρρίφθηκαν δυο Πανθεσσαλονίκεια ρεκόρ με τον Οικονόμου (Ορφέας) στο άλμα σε ύψος με 1.60 μ. και με τον Γραμμενίδη (Ορφέας) στη λιθοβολία με επίδοση 17.94 μ. Τη δεύτερη μέρα των αγώνων έγιναν όλα τα αγωνίσματα με αρκετά καλές επιδόσεις. Την τρίτη μέρα, παρ' όλο που έβρεχε, οι αθλητές σημείωσαν πολύ καλά ρεκόρ. Την τέταρτη μέρα υπό τον φόβο της βροχής, έγιναν πολλά αγωνίσματα το πρωί και το απόγευμα τα τρία αγωνίσματα που απέμειναν όπως επίσης και η απονομή των βραβείων. Ο μέραρχος κ. Εξαρχάκης έκανε τις απονομές των επάθλων - κυπέλλων αξίας 17.000 δρχ. στους νικητές και στους πολυνίκεις Συλλόγους. Στη συνέχεια όλοι οι αθλητές κατευθύνθηκαν στον κήπο της Λέσχης Κομοτηνής όπου έγινε δεξίωση και τους προσφέρθηκαν φαγητά και αναψυκτικά.⁵⁰

Στους εν λόγω αγώνες, οι σύλλογοι Ροδόπη Κομοτηνής και Ορφέας Ξάνθης συμμετείχαν με αρκετούς αθλητές οι οποίοι κατέλαβαν τις πρώτες και δεύτερες θέσεις. Από τον σύλλογο Ροδόπη Κομοτηνής διακρίθηκαν ο Χατζόγλου δεύτερος με επίδοση 13΄΄ στον δρόμο 100 μέτρων, ο Πολιουδάκης στον δρόμο 400 μέτρων και ο Θεοφάνους δεύτερος στα 110 μέτρα μετ' εμποδίων και

⁴⁴Άγνωστος, *Περιοδικό ΝΙΚΗ*, τεύχ. 4 (Σεπτέμβριος 1923), σ. 163.

⁴⁵Θωμάς Εξάρχου, *Ξάνθη 1923 Η καθημερινή ζωή και ιστορικά στοιχεία*, Δήμος Ξάνθης 2010, σ. 318.

⁴⁶Άγνωστος, «Οι Πανθρακικοί Αγώνες», *Εφ. το Φως*, αρ. 4792 (07.07.1925), σ. 2.

⁴⁷Μανιτάκης: *100 χρόνια*, σ. 486.

⁴⁸Μανιτάκης: *100 Χρόνια*, σ. 486.

⁴⁹Ο Στρατός ήταν ουσιαστικά, θα λέγαμε, συν διοργανωτής σε όλους τους πρώτους Πανθρακικούς Αγώνες με πολλές μορφές και παρουσίες(μέλη της οργανωτικής επιτροπής και συμμετοχή σε αγωνίσματα στρατευμένων).

⁵⁰Άγνωστος, *Περιοδικό ΝΙΚΗ*, τεύχ. 7 & 8 (Ιούλιος – Αύγουστος 1925), σ. 105.

τέταρτος στο ύψος. Εξαιρετικές αποδείχθηκαν και οι επιδόσεις του Κωνσταντινίδη του ίδιου συλλόγου στα αθλήματα της δισκοβολίας με επίδοση στα 34,59 μέτρα,⁵¹ στην σφαιροβολία με επίδοση 10,74 μέτρα και στο άλμα εις τριπλούν με επίδοση 11,74 μέτρα. Πολυνίκης σύλλογος στην κατηγορία ανδρών αναδείχθηκε ο Ορφέας Ξάνθης και στην κατηγορία εφήβων ο σύλλογος Ροδόπη Κομοτηνής με τριάντα δύο βαθμούς.⁵²

Ἡ Ἑλλανόδικος Ἐπιτροπὴ τῶν Γ' Πανθηρακικῶν Ἀγώνων καὶ τ. πολυτελὴ ἑταύλα τῶν νικητῶν.

Εικόνα 3. Η ελληνόδικος επιτροπή των Γ' Πανθηρακικών αγώνων. (Περιοδικό *Η ΝΙΚΗ*, Ιούλιος-Αύγουστος 1925, τεύχος 7^ο & 8^ο, σ. 105).

Η διοργάνωση των αγώνων και τα εντυπωσιακά αποτελέσματά τους απέδειξαν με τον πιο ξεκάθαρο τρόπο ότι ο αθλητισμός στη Θράκη σημείωσε ραγδαία ανάπτυξη. Η ιδέα αυτών των αγώνων είχε κατακτήσει τις συνειδήσεις όλων, διαδίδοντας το αθλητικό πνεύμα σε κάθε γωνιά της κοινωνίας. Οι νέοι αγκάλιασαν με ενθουσιασμό τη συμμετοχή, ενώ η κοινωνία στο σύνολό της παρακολουθούσε με αμείωτο ενδιαφέρον, στηρίζοντας ενεργά την προσπάθεια και συμβάλλοντας στην εδραίωση του αθλητισμού ως αναπόσπαστου κομματιού της πολιτιστικής ζωής της περιοχής.⁵³

ΣΤ' Πανθηρακικοί Αγώνες

Στις 29 Ιουνίου 1928 και για τρεις ημέρες πραγματοποιήθηκαν στην πόλη της Κομοτηνής οι ΣΤ' Πανθηρακικοί Αγώνες. Διοργανωτής ήταν ο Γυμναστικός Σύλλογος Ροδόπη Κομοτηνής, ο οποίος είχε διοργανώσει και τους πρώτους Πανθηρακικούς Αγώνες το 1923. Οι αγώνες είχαν τελεσθεί υπό την

⁵¹Άγνωστος, «Αρχίζουν οι αγώνες», Εφ. *Το Φως*, αρ. 4791 (06.07.1925), σ. 1.

⁵²Άγνωστος, Περιοδικό *Αθλητική Επιθεώρηση*, αρ. 2 (11.7.1925), σ. 4.

⁵³Άγνωστος, Περιοδικό *Αθλητική Επιθεώρηση*, αρ. 2 (11.7.1925), σ. 4.

προστασία του Γενικού Διοικητού Μακεδονίας Θράκης.⁵⁴ Ως αντιπρόεδρος του Συνδέσμου είχε διοριστεί ο κ. Αλέξανδρος Τουφερός.⁵⁵

Μεγάλο ενδιαφέρον είχε εκδηλωθεί από τους τοπικούς επισήμους αλλά και από τον κόσμο της πόλης. Συμμετείχαν άνω των 150 αθλητών και 10 σωματεία. Την πρώτη ημέρα των αγώνων, παρά την κακοκαιρία (βροχή), το στάδιο της Κομοτηνής είχε καταληφθεί από πλήθος θεατών. Από τους επισήμους παρέστησαν ο Δήμαρχος Κομοτηνής, ο Διοικητής της Μεραρχίας, ο ανώτερος Διοικητής Χωροφυλακής και τα διοικητικά συμβούλια των αθλητικών σωματείων που συμμετείχαν στους αγώνες. Την έναρξη των αγώνων κήρυξε ο αναπληρωτής του Γενικού Διοικητή Θράκης κ. Τσιμπής.⁵⁶ Την πρώτη μέρα των αγώνων έγιναν μεγάλες επιδόσεις και πρώτες θέσεις από τον αθλητή Νούκα του Ηρακλή Θεσσαλονίκης, στη Ελληνική δισκοβολία και σφαιροβολία. Επίσης μεγάλη επίδοση στο δρόμο 800 μ. (κατάρριψη πανελληνίου ρεκόρ) έγινε από τον Λέων Πασσύ των Φιλίππων Καβάλας. Κατά τη δεύτερη μέρα των αγώνων, ο Κουδούνας της Ροδόπης Κομοτηνής ήταν ο τρίτος νικητής στο αγώνισμα του τριπλούν (11.08 μ.). Στο αγώνισμα των 100 μ. νικητής ήταν ο Χρήστος Φέσσας (12.6'') των Φιλίππων και στα 200 μ. νικητής ήταν ο Κωνσταντίνιδης (24.9'') της ΑΕΚ Θεσσαλονίκης.⁵⁷

Η συμμετοχή πρωταθλητών όπως του Γαλλόπουλου, του Κωνσταντινίδη, του Βεκιάρη και του Φέσσα, οι επιδόσεις των οποίων άγγιζαν σχεδόν το πανελλήνιο επίπεδο. Οι αγώνες τελέστηκαν με μεγάλη επιτυχία, μεγάλος αριθμός θεατών και όλοι οι επίσημοι της τοπικής κοινωνίας κατέκλεισαν το στάδιο της Κομοτηνής όλες τις μέρες διεξαγωγής αυτών.⁵⁸

ΙΓ' Πανθρακικοί Αγώνες

Στις 8, 9, 10 και 11 Οκτωβρίου 1936 έλαβαν χώρα στο δημοτικό γυμναστήριο της Κομοτηνής, οι ΙΓ' Πανθρακικοί Αγώνες, οι οποίοι προκηρύχθηκαν από την Αθλητική Ένωση Κομοτηνής.

Η πόλη της Κομοτηνής ήταν σημαιοστολισμένη με γαλανόλευκες γιρλάντες από άκρη σε άκρη. Ήταν μια εορταστική ατμόσφαιρα που την έφτασαν στο κατακόρυφο η κοσμοσυρροή των χιλιάδων ανθρώπων που έφτασαν από πολλές άλλες πόλεις της Ελλάδας είτε ως φίλαθλοι είτε ως μέλη ομάδων που συμμετείχαν στους ΙΓ' Πανθρακικούς αγώνες. Χαρακτηριστικό του όγκου των ανθρώπων που έφτασαν στην Κομοτηνή ήταν ότι φιλοξενήθηκαν πέρα από τα ξενοδοχεία ακόμα και σε σπίτια κατοίκων της πόλης.⁵⁹

⁵⁴Άγνωστος, Εφ. *Αθλητισμός*, αρ. 46 (15.5.1928), σ. 4.

⁵⁵Ο Αλέξανδρος Τουφερός ήταν Ελληνογάλλος αθλητής στίβου, Πανελληνιονίκης αλλά και Ολυμπιονίκης με τη Γαλλία. Αθλητής του Πανελληνίου Γ.Σ. & του Εθνικού. Διακρίθηκε στους Ολυμπιακούς αγώνες του 1896 & το 1906 ως μέλος της Γαλλικής Εθνικής ομάδας.

⁵⁶Άγνωστος, Εφ. *ΚΗΡΥΞ*, αρ. 723 (9.6.1928), σ. 4.

⁵⁷Άγνωστος, Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 2085 (10.6.1928), σ. 5.

⁵⁸Άγνωστος, Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 2087 (10.6.1928), σ. 5.

⁵⁹Άγνωστος, «Από τους Ι' Πανθρακικούς», Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4817 (9.10.1936), σ. 2.

Εικόνα 4. Άφιξη του Μεταξά στην Κομοτηνή. (εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4817, 9.10.1936).

Ωρα έναρξης των αγώνων είχε οριστεί η 2.30 μ.μ.. Ήδη το στάδιο της Κομοτηνής ήταν ασφυκτικά γεμάτο τουλάχιστον τρεις ώρες νωρίτερα. Την ώρα 2.45 μ.μ. μπήκε στο στάδιο Κομοτηνής ο πρωθυπουργός Μεταξάς εν μέσω χειροκροτημάτων και ζητωκραυγών του πλήθους που είχε συρρεύσει εκεί συνοδευόμενος από τους: υπουργό Γενικής Διοίκησης κ. Περικλή Κάβδα, υφυπουργό Αλέξανδρο Παπαχελά, Γενικό Γραμματέα Ευάγγελο Καλαντζή, συνταγματάρχη Πολίτη, στρατηγούς Τσολάκογλου και Δροσόπουλο, Νομάρχες και Δημάρχους της περιοχής.⁶⁰ Η επίσκεψη του Ιωάννη Μεταξά στην Κομοτηνή τον Οκτώβριο του 1936 εντάσσονταν στο πλαίσιο των περιοδειών του ως Πρωθυπουργού για την ενίσχυση της εθνικής ενότητας (ζητήματα εθνικής αξιοπρέπειας και ιστορικών διδαγμάτων από τις αποτυχίες του παρελθόντος, όπως η απώλεια της Ανατολικής Ρωμυλίας το 1886 και η ήττα του 1897) και την προβολή του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου.

Εικόνα 5. Παρέλαση αθλητών στους ΙΓ' Πανθρακικούς αγώνες της Κομοτηνής. (εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4817, 9.10.1936).

⁶⁰Άγνωστος, «Από τους Ι' Πανθρακικούς», Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4817 (9.10.1936), σ. 2.

Πριν από την έναρξη των αγώνων επικρατούσε κλίμα χαράς, θριαμβευτικές ασίδες με επιγραφές υπήρχαν παντού στην πόλη, ενώ γίνονταν παρελάσεις των φαλαγγών των αθλητών, των Προσκόπων και των στρατιωτικών μονάδων.

Εικόνα 6. Ο Πρωθυπουργός Μεταξάς κατά την παρακολούθηση της πρώτης μέρας των Πανθηρακικών αγώνων(εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. φύλ. 4818, 10.10.1936).

Ο πρωθυπουργός Μεταξάς κήρυξε την έναρξη των αγώνων λέγοντας πως οι εν λόγω αγώνες πραγματοποιούνται εξ' ονόματος του Βασιλέως Γεωργίου Β'. Επικράτησε ένα πολύ διαφορετικό κλίμα, καθώς σκοπός ήταν η ανύψωση του εθνικού φρονήματος και η διάδοση του αθλητικού πνεύματος. Η οργάνωση τους ήταν πραγματικά υποδειγματική, καθώς όλα είχαν οργανωθεί πολύ προσεκτικά, ενώ η οργανωτική επιτροπή των αγώνων τους πλαισίωνε με εθνικές εορτές λαϊκού χαρακτήρα.⁶¹ Επιδιωκόταν επίσης η συμμετοχή του αγροτικού πληθυσμού στους αγώνες και έτσι διοργάνωσαν την «ελαιοδρομία»,⁶² τη μεταφορά δηλαδή κλάδου ελαιάς από χωρικούς.⁶³

Συμμετείχαν δεκατρείς σύλλογοι, όπως η ΑΕΚ, η Ροδόπη και ο Άτλας Κομοτηνής. Έλαβαν επίσης μέρος ο Εθνικός και ο Ερμής Αλεξανδρούπολης, η Αθλητική Ένωση Διδυμότειχου, η Δόξα Δράμας, ο Ηρακλής και ο Π.Α.Ο.Κ. Θεσσαλονίκης, οι Φίλιπποι Καβάλας, ο Ηρακλής Σερρών, ο Β.Α.Ο. Θεσσαλονίκης και ο Ορφέας Σερρών. Η ελληνόδικος επιτροπή ήταν: Καλφαρέντζος Ευάγγελος (Αλυτάρχης), Μπεναρδής Στυλιανός (Γυμνασάριχος), Πελαγρίδης Αθανάσιος (Εφορος δρόμων), Κωδωνάς Ιωάννης (Εφορος αλμάτων) και Χριστόπουλος Ιωάννης (Εφορος βολών).⁶⁴

Το πρόγραμμα των αγώνων περιλάμβανε τα εξής αγωνίσματα: αγώνες δρόμου 100, 200, 400, 800, 1500, 5000 μέτρων, αγώνες δρόμου 110 μέτρων μετ' εμποδίων και 400 μέτρων μετ' εμποδίων. Επίσης, είχε αγώνες στο μήκος, ύψος, τριπλούν και επί κοντώ καθώς και αγώνες σφαιροβολίας, ελεύθερης δισκοβολίας, λιθοβολίας, ακοντισμού και πένταθλου. Την πρώτη μέρα οι συνολικές επιδόσεις των αθλητών δεν ήταν καλές επειδή το γήπεδο ήταν βρεγμένο, λόγω των συνεχόμενων βροχών που είχαν ακολουθήσει τις προηγούμενες ημέρες, με αποτέλεσμα να μην επιτευχθούν καλές

⁶¹ Από την ομιλία του Μεταξά (εφημ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. φύλ. 4817, 9.10.1936)

⁶² Η ελαιοδρομία ήταν ένας αγώνας δρόμου – σκυταλοδρομία με κλάδους ελιάς. Η ελαιοδρομία την συγκεκριμένη εποχή, ξεκίνησε από τη Μαρόνεια με τερματισμό την Κομοτηνή.

⁶³ Άγνωστος, Εφ. *Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4847 (9-10-1936), σ. 1.

⁶⁴ Άγνωστος, *ΔΕΛΤΙΟΝ ΣΕΓΑΣ*, Δεκ. 1936, σ. 11-12.

επιδόσεις.⁶⁵ Τη δεύτερη και τρίτη μέρα των αγώνων οι επιδόσεις των αθλητών της Κομοτηνής ήταν πολύ καλύτερες με πανελλήνιο ρεκόρ στο άλμα τριπλούν από τον αθλητή Ελευθεριάδη Χρ. έχοντας επίδοση 14,68 καθώς και με τον αθλητή Εμμανουηλίδη του συλλόγου ΑΕΚ Κομοτηνής να καταλαμβάνει την πρώτη θέση στο ακόντιο με επίδοση 51,26 μ.⁶⁶ Το τέλος των αγώνων έφερε τους Φιλίππους Καβάλας στην πρώτη θέση με 14 βαθμούς, τον Εθνικό Αλεξανδρούπολης στη δεύτερη θέση με 13 βαθμούς, ενώ η ΑΕΚ Κομοτηνής έλαβε 6 βαθμούς και ο Ορφέας Ξάνθης 2 βαθμούς.

Επίλογος

Η παρούσα έρευνα άντλησε στοιχεία κατά το μεγαλύτερο ποσοστό κυρίως από αθλητικές εφημερίδες, αθλητικά περιοδικά και βιβλία σχετικά με την περιγραφή αθλητικών γεγονότων στο μεσοπόλεμο και ιδιαίτερα της Θράκης αλλά και αντίστοιχη ανάλογη αρθρογραφία σύγχρονων μελετητών. Στόχος ήταν να παρουσιαστούν οι απόψεις και το μέγεθος ενασχόλησης του θρακικού πληθυσμού με τον αθλητισμό σε πρωτογενές επίπεδο. Παρατηρώντας ως εκ τούτου και αναλύοντας την πορεία της αθλητικής ειδησεογραφίας που αναφέρεται στην Κομοτηνή, εύκολα καταλήγει κανείς στο συμπέρασμα ότι υπήρξε μια σταθερά αυξανόμενη ενασχόληση με τον αθλητισμό ειδικότερα την περίοδο του Μεσοπολέμου σύμφωνα με τον αριθμό των συλλόγων και αθλητών που συμμετείχαν σε επίσημους πλέον Πανθρακικούς αγώνες.

Αναμφίβολα, οι Πανθρακικοί αγώνες αποτέλεσαν το έναυσμα για την έναρξη μιας σημαντικής αθλητικής πορείας τόσο της Κομοτηνής όσο και άλλων πόλεων της Θράκης. Οι Πανθρακικοί αγώνες που έλαβαν χώρα στην Κομοτηνή αποτέλεσαν ένα πολύ σημαντικό γεγονός όχι μόνο για τον ντόπιο πληθυσμό αλλά και για το σύνολο του ελληνικού πληθυσμού. Σταδιακά άρχισαν να συμμετέχουν όλο και περισσότεροι σύλλογοι επιλέγοντας μόνο τους καλύτερους αθλητές τους και διενεργώντας τοπικούς προκριματικούς αγώνες.

Με τη σημαντική αύξηση του πληθυσμού που παρατηρήθηκε στην περιοχή της Θράκης και ειδικά στην Κομοτηνή, όπου εγκαταστάθηκαν πρόσφυγες από τη Μ. Ασία, την Ανατολική Θράκη και τη Ρωμυλία, ο κλασικός αθλητισμός με την ίδρυση και διεξαγωγή των Πανθρακικών αγώνων κατείχε σημαντικότερη θέση στην αθλητική ζωή της ακριτικής περιφέρειας της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.⁶⁷

Η Κομοτηνή, μέσα από τη μαζική συμμετοχή των αθλητικών της ομάδων και την εντυπωσιακή παρουσία πλήθους αθλητών, που διακρίθηκαν με εξαιρετικές επιδόσεις στους Πανθρακικούς αγώνες κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου, κατάφερε να αφήσει το αποτύπωμά της στην αθλητική ιστορία της Θράκης. Η συμβολή της, ωστόσο, δεν περιορίστηκε μόνο σε τοπικό επίπεδο, καθώς αρκετές φορές οι αθλητές και οι ομάδες της πέτυχαν σημαντικές διακρίσεις που τους έφεραν στο προσκήνιο και σε πανελλαδική κλίμακα, ενισχύοντας έτσι τη φήμη της πόλης στον ελληνικό αθλητισμό.

Η αθλητική δράση των συλλόγων της περιοχής, από την ίδρυση των Πανθρακικών αγώνων στην περίοδο του Μεσοπολέμου ήταν αναμφίβολα αξιόλογη για τα επαρχιακά δεδομένα. Οι αξιοσημείωτες επιδόσεις των αθλητών και η κατάκτηση πρωταθλημάτων (σε τοπικό και πανελλήνιο επίπεδο) δείχνει την αγάπη των κατοίκων για τον αθλητισμό.⁶⁸ Αθλητές των συλλόγων της

⁶⁵ Άγνωστος, *Εφ. Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4847 (9.10.1936), σ. 4.

⁶⁶ Άγνωστος, *Εφ. Ταχυδρόμος Βορείου Ελλάδος*, αρ. 4849 (11.10.1936), σ. 1.

⁶⁷ Απόστολος Χασιμάδης, *Έρευνα και η Ιστορία της Αλεξ/πολης*, Αλεξ/πολη 1998, σ. 48.

⁶⁸ Χασιμάδης: *Έρευνα*, σ. 38.

Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, με τις επιδόσεις που πέτυχαν, πέρασαν τα όρια της χώρας, όπου διακρίθηκαν, φτάνοντας σε Βαλκανικούς, Μεσογειακούς και Ολυμπιακούς αγώνες, κερδίζοντας όχι μόνο διεθνή μετάλλια αλλά και το αίσθημα της υπερηφάνειας σαν Έλληνες και σαν αθλητές μιας νεοσύστατης περιοχής ως προς την προσάρτησή της στον κορμό της μητέρας πατρίδας.

Ο αθλητισμός αποτέλεσε ένα κομμάτι εθνικής ενότητας την περίοδο του μεσοπολέμου, σε μια ιστορική στιγμή που ένα σύνολο κοινωνικοπολιτικών ομάδων έπρεπε να συνυπάρξουν αρμονικά (συμμετοχή του Μουσουλμάνου αθλητή Αχμέτ Καρά Αλή του Συλλόγου Ορφέα Ξάνθης, του Εβραίου αθλητή Λέων Πασσύ του Συλλόγου ΑΟ Καβάλας και του Αρμένιου αθλητή Αρτίν Ντισλιάν του Εθνικού Αλεξανδρούπολης). Αρκετές μάλιστα ήταν οι περιπτώσεις όπου ο ενθουσιασμός και η ενασχόληση με τον αθλητισμό, δημιούργησε ένα θετικό κλίμα συνύπαρξης πολλών εθνοτήτων. Μετά την ενσωμάτωση της Θράκης στην Ελλάδα, βλέπουμε την απαρχή μιας μεγάλης διοργάνωσης κλασικού αθλητισμού που έγινε θεσμός (Πανθρακικοί Αγώνες) και γρήγορα αποτέλεσε στόχο για τη συμμετοχή σε αυτούς τους αγώνες πολλών και αξιόλογων αθλητών σχεδόν απ' όλη την Ελλάδα.

Με το πέρασμα των χρόνων, οι Πανθρακικοί Αγώνες έγιναν μείζον γεγονός. Συγκέντρωναν την αφρόκρεμα των αθλητών του κάθε γεωγραφικού διαμερίσματος που τους διοργάνωνε, το σύνολο των πολιτικών, στρατιωτικών και θρησκευτικών αρχών του τόπου αλλά και πλήθος κόσμου που έσπευδε να τους παρακολουθήσει, ο οποίος και αυξανόταν συνεχώς με το πέρασμα των χρόνων. Τα γήπεδα τότε γέμιζαν και οι φίλαθλοι δόξαζαν τους νικητές, γεγονός που αποδείκνυε πως οι Πανθρακικοί Αγώνες στο σύνολό τους ενίσχυσαν σε μεγάλο βαθμό την ενασχόληση και το ενδιαφέρον των πολιτών, και κυρίως της νεολαίας, με τον κλασικό αθλητισμό. Επίσης ήταν μια κοινωνική διέξοδος σε μια εποχή που η ψυχαγωγία ήταν περιορισμένη.

Το 1925 είναι ένα κομβικό έτος γιατί τότε διοργανώθηκαν μεγάλης κλίμακας Παμακεδονικοί Αγώνες, οι οποίοι λειτούργησαν ως πρότυπο και για αντίστοιχες διοργανώσεις σε άλλες περιοχές, όπως η Θράκη. Οι Πανθρακικοί Αγώνες, αν και είχαν ξεκινήσει νωρίτερα σε μικρότερη κλίμακα, άρχισαν να παίρνουν πιο επίσημο χαρακτήρα και να επηρεάζονται από την επιτυχία των Παμακεδονικών. Οι Παμακεδονικοί Αγώνες του 1925 αποτέλεσαν πρότυπο και σημείο αναφοράς για τη διοργάνωση των Πανθρακικών Αγώνων, ιδιαίτερα σε επίπεδο οργάνωσης, στόχων και προβολής.⁶⁹ Οι δύο αγώνες συνέκλιναν ως προς το πνεύμα τους και εντάσσονταν στη γενικότερη προσπάθεια του Μεσοπολέμου για «εθνική αναγέννηση» μέσα από τον αθλητισμό, την παράδοση και τη συμμετοχή των νέων. Τόσο οι πρώτοι Πανθρακικοί Αγώνες όσο και οι Παμακεδονικοί Αγώνες του 1925, έχουν στενή σχέση, καθώς και οι δύο εντάσσονται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης εθνικής και πολιτιστικής προσπάθειας του ελληνικού κράτους και των τοπικών φορέων να ενισχύσουν την εθνική συνοχή, την τοπική ταυτότητα και την ελληνορθόδοξη παράδοση στις «νέες χώρες» — δηλαδή τις περιοχές που ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-1913) και τη Μικρασιατική Καταστροφή, όπως η Μακεδονία και η Θράκη.

Η έντονη στρατιωτική παρουσία στους Πανθρακικούς Αγώνες και η πρωτοκαθεδρία στρατιωτικών προσώπων στις οργανωτικές επιτροπές αποτυπώνουν τη στρατηγική σημασία της Θράκης και τον ρόλο του στρατού ως εγγυητή της κρατικής ισχύος και συνοχής, ιδιαίτερα σε μια περίοδο εθνικής ρευστότητας και κοινωνικών τραυμάτων από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ο Δάσιος, οργάνωσε τους αγώνες εν μέσω ανθρωπιστικής κρίσης — με τους πρόσφυγες ακόμη σε

⁶⁹ Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης, «Γυμναστικός Σύλλογος Ηρακλής – 100 Χρόνια Ηρακλής 1908-2008», Λιθογραφία, Θεσ/νικη 2008, σ. 46.

σκηνές — γιατί οι αγώνες δεν στόχευαν αποκλειστικά στην αναψυχή, αλλά κυρίως στην προβολή της «ελληνικότητας» της Θράκης και την εδραίωση κρατικής παρουσίας σε μια ευαίσθητη περιοχή.

Η επίσκεψη του Μεταξά στους Πανθρακικούς, καθώς και η στήριξη του καθεστώτος της 4ης Αυγούστου σε τέτοιες διοργανώσεις, εντάσσεται σε ένα ευρύτερο σχέδιο εθνικιστικής προπαγάνδας, κοινωνικού ελέγχου και καλλιέργειας πειθαρχημένου, «υγιούς» πολίτη – πρότυπο, αποτέλεσαν το εφαλτήριο για το νέο ξεκίνημα του έθνους.⁷⁰

⁷⁰ Ισμήνη Κριάρη, «Η Αποκατάσταση των Προσφύγων στη Μακεδονία και τη Θράκη», στο: 100 χρόνια μετά: Οι πρόσφυγες του 1922 και η δημιουργία της νέας Ανατολικής Μακεδονίας, εκδ. Αργυρόπουλος ΕΠΕ, Αθήνα 2024, σ. 45.

Panhracian games of Komotini in the interwar period

Giannakopoulos Anestis

Specialized Teaching Staff, Democritus University of Thrace, Department of Physical Education and Sport Science

ABSTRACT

The purpose of this study is to collect and process data on the Panhracian games of Komotini in the interwar period. As sources were used archives and statutes of associations, archival documents from the SEGAS, articles of sports and political newspapers and magazines. With the significant increase in numbers that occurred when refugees from Asia Minor settled in the region (1920), athletics occupied an important role in the sporting life of the border region of Thrace. The Panhracian games began to be held in 1923 with leader the sporting General Governor of Thrace, Mr. Dasios. The purpose of the games was the gathering and initiation of spectators and especially the youth in sports. In the early years of the Panhracian games, we find local character appeared with specific regulations, like the Thracian relay race (1500m., 800m., 400m., 200m., 100m.), the stone throwing (lithovolia) (weight of stone=7,250 kgr). The sporting activity of the clubs in the region, since the establishment of the Panhracian games in the interwar period, was undoubtedly remarkable for provincial standards. The great performance of the athletes and the winning of championships shows the enthusiasm of the citizens for sport, who, using these games as a springboard, developed a remarkable sporting activity at national and international level. Also, the holding of the games served a national purpose, boosting morale and strengthening relations between cities that were incorporated into Greece after 1920.

Key words: Panhracian games, organization, Komotini

Corresponding address:

Giannakopoulos Anestis
Democritus University of Thrace
Department of Physical Education and Sport Sciences
University Campus, 69100 Komotini

E-mail:

agianna@phyed.duth.gr